

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

3 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Architectuur

Maximumscore 3

- 1 drie van de volgende aspecten:
- Het gebouw is omhooggetild door middel van kolommen.
 - onregelmatig dak in plaats van een aaneengesloten dak over het hele gebouw
 - verspringende ramen
 - Kozijnen komen uit de gevel naar voren.
 - trechtervormige hoektorens
 - plastische of golvende gevel (met golvende lijnen in reliëf)
 - beton (en glas) als bouw materiaal

per juist aspect

1

Indien 'lichte kleur' genoemd

0

Maximumscore 2

- 2 drie van de volgende aspecten:
- De gevelhoogte correspondeert met die van de andere gevels.
 - Het heeft evenals het pand ernaast een lichte kleur.
 - Het hoekpunt van het gebouw is vergelijkbaar met de hoektoren links op de achtergrond (en met de be kroonde erker van het belendende pand rechts).
 - Evenals de andere gebouwen bevat de gevel rijen ramen (van vergelijkbare grootte) die volgens verticale assen geordend zijn.
 - Golvende lijnen en/of golvende raampartijen verwijzen naar de rivier (en de brugboog).

Indien drie aspecten juist

2

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0

Indien 'veel ramen'

0

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
<p>3 ☐ De twee torens vormen een paar, waarvan de ene op een (dansende) vrouw lijkt, de ander op een man (op één been)</p> <p>drie van de volgende voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none">• De ene toren heeft een gebogen, uitwaaierende vorm als een rok in beweging en/of een knik die aan de taille van een vrouw doet denken.• De toren staat op schuine pijlerparen die op dansende benen lijken.• De andere toren (op één kolom of 'been') heeft een bolvormige bekroning als een hoofd.• Over de gevels zijn golvende lijnen aangebracht die het idee van dansbewegingen versterken.• De uitbouw doet denken aan een uitgestoken arm. <p>per juist voorbeeld</p> <p>Maximumscore 2</p>	<p><u>1</u></p>
<p>4 ☐ twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none">• De uitbouw aan de glazen toren (de 'arm' van de 'vrouw') functioneert als balkon.• De luifel boven de ingang (de rokpunt van Ginger) is een beschermend afdak.• De koepel (hoofd en haar van Fred) is een open uitkijkpunt. <p>per juist antwoord</p> <p>Maximumscore 2</p>	<p><u>1</u></p>
<p>5 ☐ twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none">• Betonnen kolommen vormen (met de vloerdelen) een skelet, zodat de wanden vrij zijn van druk en er dus een glasvliesgevel mogelijk is.• De kolommen van het skelet kunnen in elke gewenste vorm gegoten worden: hier schuin en gebogen.• Betonnen kolommen dragen vloerdelen van gevarieerde vorm (en oppervlak), waardoor het gebouw een dynamische gebogen vorm kan aannemen. <p>per juist antwoord</p>	<p><u>1</u></p>

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 3

- 6 drie van de volgende aspecten:
- De golvende gevel geeft een gevoel van deining.
 - Ramen lijken omlaag te schuiven.
 - De glazen toren lijkt ingezakt door de knik en de kromme 'benen'.
 - Het glazen gebouw lijkt tussen de rest van het gebouw ingeperst te zijn of tegen de andere toren te leunen.
 - Het lijkt of de gevel van het glazen gebouw is weggeblazen.
 - De twee torens verschillen zo sterk van elkaar dat van onevenwichtigheid kan worden gesproken.

per juist aspect

1

Maximumscore 1

- 7 Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:
Ja: een gebouw waar zoveel beweging in zit wordt het boegbeeld/is een geschikt boegbeeld van een dynamische firma (een gebouw met lef).
of
Nee: de wilde vormgeving suggereert niet zozeer vooruitstrevendheid maar willekeur, die niet past bij verantwoorde bedrijfsvoering.

Kruisafneming en bewening

Maximumscore 3

- 8 • het losmaken: (ladder en kruis zijn afgebeeld en) de man op de ladder heeft spijkers/nagels in zijn hand en/of de man met de baard ondersteunt het lichaam dat van het kruis naar beneden wordt gelaten 1
- de bewening: de figuren staan huilend of bedroefd kijkend om Jezus opgesteld 1
- de graflegging: de mannen die het dode lichaam dragen zijn in beweging, alsof ze Jezus het beeld uit gaan dragen (stand van de benen suggereert een loopbeweging naar rechts), of: het lichaam van Jezus is bijna horizontaal alsof hij al in het graf gelegd wordt 1

Maximumscore 2

- 9 twee van de volgende:
- In olieverf zijn diepe, intense of stralende kleuren mogelijk (door het bindmiddel olie): dit versterkt de levensechtheid van het schilderij.
 - In olieverf zijn vloeiende overgangen mogelijk (omdat de verf langzaam droogt), waardoor vormen plastischer worden.
 - Met olieverf kan in (transparante) lagen (glacerend) geschilderd worden, waardoor een perfecte stofuitdrukking verkregen kan worden (en zowel heel donkere als heel lichte partijen mogelijk zijn).
 - In olieverf kan zeer gedetailleerd geschilderd worden, waardoor bijvoorbeeld haren, bont of een brokaten mantel heel precies weergegeven kunnen worden.

per juist antwoord

1

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
10 ☐ drie van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• De figuren bevinden zich in een ondiepe ruimte (met lichtval van rechts) waarin maar nauwelijks plaats voor hen is.• De achtergrond is een vlakke wand in dezelfde kleur als de omlijsting.• De voorstelling is aangepast aan de vorm van een (traditionele) altaarkast met een verhoogd stuk voor het kruis.• Er zijn gotische ornamenten in de hoeken geschilderd (en een rand/regel waarboven een kromming begint), die het idee van een kast (met houtsnijwerk) versterken.	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
11 ☐ • Het is een symmetrische opstelling en zij vormen het midden (en de andere figuren staan op enige afstand)	<u>1</u>
• Ze vormen (enigszins los van de anderen) een driehoek (zonder top) met de dode Jezus als basis (geflankeerd door de twee linker- en rechterfiguren), of: Maria en Jezus vormen een driehoek (als een pietà) waarvan de lijnen uitkomen bij Johannes en Maria Magdalena (die met blikken en gebaren verbonden zijn met Jezus)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
12 ☐ twee van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• levensgroot formaat, waardoor de figuren (mede door de kleur) echte mensen/spelers lijken• sterke nadruk op emotionele houdingen en gebaren en/of gelaatsuitdrukkingen• frontaal aanzicht, of: (nagenoeg) alle figuren zijn naar de beschouwer gewend	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
13 ☐ twee van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• Hij draagt kostbare kleding (een brokaten mantel met bont).• Hij staat frontaal in beeld en wordt nauwelijks overlapt.• Zijn gezicht valt op door de sterk uitgewerkte individuele trekken: het is een portret.	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 1	
14 ☐ Het zijn meestal de schenkers of opdrachtgevers van het kunstwerk, die zelf 'vermeld' werden door middel van hun portret.	
Maximumscore 2	
15 ☐ twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none">• De bewogenheid van de figuren (in houding en gelaatsuitdrukking) roept een sterke beleving op.• De beschouwer wordt direct geconfronteerd met de dode Jezus en flauwvallende Maria, die een centraal motief van de compositie vormen.• De schoonheid en levensechtheid van het schilderij (en de stralende kleuren) wekken een bewondering die bijdraagt aan de beleving: de droefheid lijkt daardoor meer diepgang te krijgen.• De figuren zijn levensgroot en lijken een tableau vivant, waardoor de betrokkenheid met de beschouwer wordt versterkt (in combinatie met de levensechte vormgeving).• Door de gesloten achtergrond wordt de aandacht geconcentreerd op de gebeurtenis, waardoor je je niet van het drama kunt afwenden.	
per juist antwoord	<u>1</u>

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Koppen	
Maximumscore 3	
16 ☐ drie van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• Ze is gevleugeld (figuur 2), dus een godin en/of ze is vliegend voorgesteld.• Ze steekt boven de strijders uit en is dus van een andere orde dan de stervelingen.• Zij vuurt de anderen aan met haar gebaar, blik en/of stem (te zien aan de geopende mond).• Ze heeft een zwaard waarmee ze vooruit wijst.• Zij draagt een klassiek/Romeins kuras (met Medusakop).• Ze draagt een hoofdbedekking (Franse revolutie-muts) met een steigerende draak en/of twee leeuwtjes.	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
17 ☐ drie van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• priemende blik met wijdopen ogen (en gefronste wenkbrauwen)• open, schreeuwende mond• opengesperde neusvleugels• wapperende haren	
Indien drie aspecten juist	<u>2</u>
Indien twee aspecten juist	<u>1</u>
Indien minder dan twee aspecten juist	<u>0</u>
Maximumscore 1	
18 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: In de Romantiek moest de kunst de (hevige) gevoelens van de kunstenaar uitdrukken (en die van de beschouwer meeslepen). Uit de uitspraak van Rude kun je afleiden dat hij tevreden was over zijn werk omdat het hem zelf ontroerde; hij streefde dus naar het romantische ideaal.	
Maximumscore 4	
19 ☐ De uitleg moet steeds twee van de cursieve termen omschrijven of benaderen: <ul style="list-style-type: none">• Afbeelding 7: Romantiek: het is een niet-bestaand personage uit een ‘verhaal’: een <i>allegorische of bedachte figuur</i> met een <i>geïdealiseerd/onpersoonlijk/maskerachtig gezicht</i> in een <i>heroïsche uitmontering</i>	<u>2</u>
Indien één van de cursieve termen juist omschreven	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• Afbeelding 8: Realisme: het is een alledaags gegeven: een <i>portret van een gewone, bestaande persoon</i>, met <i>individuele trekken</i> die enigszins overdreven of karikaturaal zijn weergegeven. Ook de <i>kleur</i> draagt bij aan een natuurgetrouw effect	<u>2</u>
Indien één van de cursieve termen juist omschreven	<u>1</u>
Maximumscore 1	
20 ☐ twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none">• Handen zijn voor oog en mond geslagen, wat diepe droefheid of radeloosheid uitdrukt en/of waardoor de figuur zich naar binnen keert of afsluit voor de omgeving.• De gesloten ogen wijzen (hier) op verdriet (en meditatie, in zichzelf gekeerd).• Het is een oud gezicht, getekend door lijden.• Het beeld bestaat alleen uit een gezicht en handen die het verdriet uitdrukken.	
Indien één antwoord juist	<u>0</u>

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 1	
21 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: - Niet belangrijk om te weten want: het beeld is zonder die informatie net zo goed te begrijpen: Kollwitz heeft haar eigen verdriet zo duidelijk uitgedrukt dat iedereen de emotie herkent, ofwel: ze heeft het persoonlijke universeel of algemeen toegankelijk gemaakt. of - Wel belangrijk om te weten want (een van de volgende): • als je weet dat de kunstenaar dit verdriet zelf heeft meegemaakt voel je je als beschouwer nog meer betrokken. • het herkennen van het zelfportret maakt je ervan bewust dat het algemene (verdriet) door het persoonlijke (lijden) wordt opgeroepen en gedragen.	
Maximumscore 2	
22 ☐ • Figuur 2: uit steen gehakt: er is materiaal weggenomen om het beeld te doen ontstaan	<u>1</u>
• Afbeelding 9: een bronzen beeld wordt eerst geboetseerd: het wordt opgebouwd uit plastisch materiaal (bijvoorbeeld klei) en daarna in brons gegoten	<u>1</u>
Maximumscore 3	
23 ☐ Het roept associaties op met vergankelijkheid, ouderdom en/of dood	<u>1</u>
twee van de volgende aspecten: • Er is slechts een gedeelte van het hoofd (en de romp) weergegeven (waardoor het aangetast of in ontbinding lijkt). • Door de grove vezels krijgt het beeld een ruw of verweerd aanzien. • Door de nadrukkelijke textuur van de vezels lijkt het niet op huid maar eerder op spiervezels of onderhuids weefsel (de binnenkant van de mens).	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
24 ☐ twee van de volgende: • Het is een autonoom werk dat op zichzelf staat (en niet decoratief of verhalend). • Ze heeft geen versierende of 'mooimakende' materialen maar natuurlijk materiaal gebruikt. • Het werk is driedimensionaal of is eigenlijk een sculptuur.	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
25 ☐ twee van de volgende aspecten: • De kop (en romp) is gedeformeerd of sterk vereenvoudigd van vorm. • Het beeld is in felle kleuren beschilderd. • De kop bestaat vooral uit grote ogen (met een enigszins treurige uitdrukking, veroorzaakt door de zwarte vlakken erachter).	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
26 ☐ • De vorm is niet academisch of naturalistisch, maar komt eerder overeen met de wijze waarop jonge kinderen koppen tekenen	<u>1</u>
• Cobra streefde pure expressie na: spontane vormen en felle kleuren	<u>1</u>

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 1

- 27 Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
In een zaal waarin kostbare schilderijen (bewaard en) getoond worden breekt 'de kunstenaar' op ruwe wijze door de vloer. Hij spot op die manier met de statigheid of heiligheid van het traditionele museum (en scheidt tevens een nieuw kunstwerk dat een verrassend en grappig effect heeft op de beschouwer).

- 28 ■ B (installatie)

Tranen

Maximumscore 2

- 29 twee van de volgende aspecten:
- De vrouw heeft het hoofd achterover gegooid en krijst met wijdopen mond.
 - Ogen (en neusgat) lijken op tranen.
 - Vrouw en kind (vormen een driehoek) als bij een pieta.
 - Deformaties versterken het gekwelde, of de verwrongen vorm spreekt van wanhoop (bijvoorbeeld de vingers).

per juist aspect

1

Maximumscore 1

- 30 één van de volgende:
- Vingers lijken met de punten van een wit zakdoekje ogen te drogen, maar de (afgebeten) nagels hebben weer de vorm van traandruppels die uit de ogen rollen.
 - De zakdoek waarmee de ogen afgeveegd worden kan ook gezien worden als woelige golven waarop de 'bootjes' zich bevinden.

Maximumscore 1

- 31 één van de volgende:
- dat hij (vaak) een plotselinge ingeving kreeg en deze zo snel mogelijk wilde noteren
 - dat beelden of een thema hem voortdurend door het hoofd spookten, waar hij zich ook bevond

Maximumscore 4

- 32 - expressionisme
twee van de volgende kenmerken:
- harde contrasterende kleuren
 - kleurvlakken zonder nuances
 - vervorming
 - zwarte contouren

per juist kenmerk

1

- kubisme

- twee van de volgende kenmerken:
- vereenvoudigde (hoekige) vormen
 - combinatie van verschillende aanzichten
 - vorm en restvorm beide even nadrukkelijk aanwezig

per juist kenmerk

1

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
<p>Maximumscore 3</p> <p>33 ☐ drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wimpers en wenkbrauwen lijken onecht (de wimpers bijvoorbeeld lijken bijna plastic) waardoor je gaat denken dat het verdriet ook wel niet echt zal zijn, of: de foto is glamorous, door de opgemaakte ogen en de glans (associaties met toneel/gespeeld verdriet).• Er is weinig expressie: geen vertrokken gelaatstrekken, de huid blijft glad.• De tranen zijn zorgvuldig gerangschikt, dus meer esthetisch dan droef.• Ze heeft de ogen wijdopen (en een gerichte blik), wat geregisseerd aandoet.• Door de sterke close-up valt andere lichaamstaal waarmee verdriet uitgedrukt kan worden (mond, gebaren) buiten het kader. <p>per juist aspect</p>	<p><u>1</u></p>
<p>Maximumscore 3</p> <p>34 ☐ drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none">• de compositie: de diagonale richting van de ogen• de contrastwerking van onscherpe delen (bijvoorbeeld neus) met scherpe details als de ogen en tranen• de contrastwerking tussen het lineaire, grafische effect van wimpers en wenkbrauwen tegenover het vage, vlekkerige van de huid• de lichtwerking met reflecties in tranen en ogen• frappante uitsnede <p>per juist aspect</p>	<p><u>1</u></p>
<p>Maximumscore 2</p> <p>35 ☐ • surrealisme</p> <ul style="list-style-type: none">• Door de tegenstelling tussen realiteit en iets wat niet bestaat (glazen tranen) of door het manipuleren van emoties, waardoor vervreemding ontstaat	<p><u>1</u></p> <p><u>1</u></p>
<p>Maximumscore 1</p> <p>36 ☐ een van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none">• De titel is geschreven op de foto in persoonlijk handschrift (en maakt hierdoor deel uit van het kunstwerk), dat maakt het persoonlijker.• Door de titel weet je dat hij zelf de man op de foto is. Dit versterkt het beeld of benadrukt dat het verdriet te groot voor woorden is.• Door het toevoegen van de titel ontstaat een tegenstelling: wat onzegbaar is wordt evident in het beeld.	
<p>Maximumscore 1</p> <p>37 ☐ - alleen Ansichtkaart (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none">• De Ansichtkaart leek persoonlijker en echter. Het feit dat kennissen deze thuisgestuurd kregen gaf het kunstwerk een meerwaarde: de rechtstreekse actie van kunstenaar naar beschouwer gaat deel uitmaken van het werk.• De kaart was er het eerst waardoor de 'impact' groter was. Door de herhaling (en het vergroten) wordt het aanvankelijke idee enigszins gekunsteld, of wordt het verdriet tot een kunstwerk verheven waardoor het minder echt aandoet. <p>of</p> <ul style="list-style-type: none">- ook uitvergroting (een van de volgende):• Door de foto te vergroten en de tekst op de voorkant te plaatsen wordt deze toegankelijk voor een groter publiek (museum).• Het grote formaat maakt meer indruk of het idee wordt meer uitgediept of wordt serieuzer door het een andere presentatie te geven (de kaart lijkt meer een grap of een incident).	

Eindexamen te / ha / t w havo 2003-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 2

- 38 Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Net als in de Romantiek spelen bij Ader diepgaande emoties, zoals peilloos verdriet, eenzame zoektochten, het onbereikbare en de dood een belangrijke rol, of: het beeld van een Romantisch kunstenaar is dat van de gevoelige, eenzame, onbegrepen mens op zoek naar het onmogelijke of het onbereikbare.

Indien een relevant deel van het antwoord juist

1

Tot slot

Maximumscore 1

- 39 een van de volgende:
- Dat heeft te maken met het feit dat kunst lang in het teken van het Christendom stond waar het zondebesef en/of het lijdensverhaal van Jezus een grote rol spelen (kruisiging en bewening, evenals martelingen van heiligen en boetedoeningen).
 - Dramatische afbeeldingen of afbeeldingen van lijden emotioneren de beschouwer meestal meer dan afbeeldingen van vrolijkheid. Veel richtingen/bewegingen in de kunst (zoals bijvoorbeeld de late gotiek, barok, Romantiek en Expressionisme) doen een beroep op emotie en drama.
 - Kunst is vaak een uitdrukking van wat de kunstenaar beweegt en er is nu eenmaal vaak sterven, oorlog of ander leed in de geschiedenis voorgekomen.

Rechten

Afbeelding 12: Foto Serge Ligtenberg, Den Haag

Afbeelding 16: Collectie Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam